

Jaarverslag 2023
Laurenskerk Rotterdam

Jaarverslag 2023

1. Inleiding	2
2. Toelichting op het Prestatieraster	3
2.1 Podium voor orgelmuziek	3
2.2 Podium voor oude- en vocale muziek	4
2.3 Ceremoniële & overige activiteiten	5
3.1 Prestatieoverzicht 2023	6
3.2 Fair Pay	8
3.3 Publieksonderzoek	9
4. Financiën.....	10
5. Beleidsthema's	10
5.1 Inclusiviteit	10
5.2 Innovatie.....	11
5.3 Interconnectiviteit.....	11
6. Bedrijfsvoering	12
6.1 Organisatie	12
6.2 Marketing/communicatie.....	13
7. Governance	14
7.1 Bestuursmodel	14
7.2 Directeur.....	16
7.3 Jaarrekening en -verslag.....	16
7.4 Bezoldiging	16
7.6 Risicobeheersing	16
7.7 Interne controle, gedrags- en integriteitscode.....	17
7.8 Code Culturele Diversiteit.....	17
7.9 Fair Practice Code.....	17
7.10 Veilige werkomgeving	17

STICHTING GROTE OF SINT-LAURENSKERK ROTTERDAM

Grotekerkplein 27

3011 GC Rotterdam

010 413 1494

info@laurenskerkrotterdam.nl

www.laurenskerkrotterdam.nl

1. Inleiding

Nergens anders in Rotterdam zijn bezinning en beleving zo op hun plaats als in ons Middeleeuwse monument. Honderdduizenden Rotterdammers hebben de Laurenskerk gebruikt voor hun erediensten, concerten, plechtigheden, congressen, feesten en evenementen. Toeristen van over de hele wereld vormen een wassende stroom. Voor hen allemaal is de Laurenskerk telkens aangepast en verbeterd. Het is onze missie de Laurenskerk te onderhouden naar de eisen van de tijd en zo te gebruiken, dat zij een levend gebouw blijft dat telkens nieuwe mensen aan zich bindt.

Onze stichting Grote of Sint Laurenskerk heeft volgens opdracht van de eigenaar van het gebouw twee statutaire doelen:

- a. instandhouding als monument van de Grote of Sint-Laurenskerk en bijgebouwen;
- b. exploitatie van het gebouw als maatschappelijk en cultureel centrum voor de hele Rotterdamse samenleving.

Daartoe worden jaarlijks veel onderscheidende activiteiten georganiseerd en biedt de Laurenskerk uiteenlopende, maar bij het monument passende functies, die op andere podia niet of nauwelijks aan bod komen.

De uitvoering van beide doelstellingen kost veel geld. Dat geldt zeker voor het eeuwigdurende onderhoud (subsidiabel- en niet subsidiabel) van het gebouw, dat de status van rijksmonument heeft. Ook de kosten van de exploitatie zijn hoog, onder meer de kosten voor energie. De subsidies en bijdragen die wij ontvangen voor zowel onderhoud (via de Rijksdienst Cultureel Erfgoed) als programmering (via het Cultuurplan gemeente Rotterdam en uit fondsen) zijn niet toereikend om alle kosten te dekken. Daarom wordt de Laurenskerk intensief op commerciële basis verhuurd voor culturele evenementen, zakelijke bijeenkomsten, huwelijken, feesten en dergelijke. Hiermee verwerven wij circa 75% van onze inkomsten. Voor het gebruik door de Hervormde Gemeente op zon- en feestdagen van het gebouw ontvangt de stichting een vergoeding op basis van de gemaakte kosten.

Wij richten onze activiteiten op een aantal functies:

Monument ^{(1) (2)}; de Laurenskerk is het enige nog bestaande gebouw in Rotterdam uit de Middeleeuwen en geldt als monument van veerkacht. De stichting ontsluit het monument op verschillende manieren voor een breed publiek:

- *Openstelling voor Rotterdammers en toeristen.* De Laurenskerk kent een bijzondere multimediale museale inrichting, een 'experience', bestaande uit een luister- en kijkboek met 84 interculturele verhalen, waarbij de thematisch ingerichte kapellen de verhalen in beeld ondersteunen.
- De Laurenskerk is het hele jaar geopend van dinsdag t/m zaterdag tussen 11.00-17.00 uur en in het hoogseizoen vanaf 10.00 uur. Bezoekers betalen een vergoeding van € 3 voor entree; kinderen t/m 12 jaar hebben gratis toegang. De Laurenskerk participeert in de Rotterdam Welcome Card en de Rotterdampas, waarmee de kerk gratis te bezoeken is.
- *Torenbeklimmingen* werden in 2023 aangeboden vanaf maart t/m oktober op de woensdagmiddagen en op zaterdag. In de zomermaanden juli en augustus was de toren dagelijks doorlopend te beklimmen. Ook tijdens Open Monumentendag, Heilige Huisjes en de Rotterdamse Dakendagen was de toren (gratis) te beklimmen. De toren vertelt 'Het verhaal van de toren', waarmee de beklimming een educatief karakter heeft. Een ticket voor een torenbeklimming kost € 7,50.
- *Speurtocht voor kinderen van 8 t/m 12 jaar.* Om kinderen op een speelse manier de kerk te laten ervaren wordt een speurtocht aangeboden. Vooral populair in de zomermaanden (jeugdvakantiepaspoort). Voor kinderen jonger dan 8 jaar is er een kleurplaat beschikbaar.
- *Educatieve programma's* (nu nog incidenteel) voor leerlingen van de bovenbouw van het basisonderwijs (o.a. een speurtocht en een educatieboekje).

Podium voor muziek ⁽³⁾; al eeuwenlang is de Laurenskerk een podium voor voornamelijk vocale- en orgelmuziek. In 2023 werden de volgende muziekseries aangeboden: orgelconcerten voor verschillende doelgroepen, oude muziek, concerten van gezelschap Domestica en vocale muziek. De meeste series worden in samenwerking met Rotterdamse culturele partners samengesteld en aangeboden.

Podium voor ceremoniële bijeenkomsten; van oudsher is de Laurenskerk een locatie waar officiële herdenkingen en ceremoniële bijeenkomsten plaatsvinden, zoals de jaarlijkse 4 en 14 mei herdenkingen, uitreiking van de Laurenspenning, beëdigingen van nieuwe politiefunctionarissen, rechters en officieren van justitie en diploma-uitreikingen van scholen. In 2023 vond voor het eerst de Ketikoti viering plaats in de Laurenskerk in het kader van 150/160 jaar afschaffing van de slavernij.

Evenementenlocatie (verhuur); De belangrijkste bron van inkomsten van de stichting Laurenskerk is de verhuur van de locatie. Het betreffen de opbrengsten uit de verhuur van de locatie voor concerten, diners, beurzen, huwelijken (zowel kerkelijk als burgerlijk) en congressen. In 2023 waren er circa 200 verhueringen. De Laurenskerk stelt ook met grote regelmaat het gebouw ter beschikking voor cultureel-maatschappelijke initiatieven zonder winstoogmerk.

Kerkgebouw; onder verantwoordelijkheid van de Hervormde Gemeente Rotterdam Centrum vinden wekelijks 5 kerkdiensten plaats. Ook op kerkelijke feestdagen vinden er diensten plaats.

(1) T.b.v. de openstelling van het monument, de erfgoedfunctie, ontving de stichting in 2023 een bedrag van € 57.000 van de gemeente Rotterdam.

(2) Van de Rijksdienst Cultureel Erfgoed wordt subsidie ontvangen voor onderhoud aan het monument.

(3) T.b.v. de podiumfunctie ontving de stichting in 2023 € 118.500 uit het Cultuurplan Gemeente Rotterdam. Daarnaast werd een bedrag van maximaal € 59.500 toegekend voor Fair Pay.

2. Toelichting op het Prestatieraster

2.1 Podium voor orgelmuziek

Orgel op zondag

Deze serie vormt de ruggengraat van de orgelprogrammering en bestond in 2023 uit 8 concerten. Het betroffen thematische concerten met naast het 'ijzeren repertoire' ruimte voor improvisatie en experiment, verzorgd door (inter)nationaal gerenommeerde organisten. Om de beleving en interactie van de concerten te verhogen is de organist zichtbaar op een groot scherm en werd het programma tijdens het concert toegelicht door een musicoloog. De toegang voor deze concerten was € 9,50.

- 8-01-23 *Nieuwjaarsconcert Hayo Boerema, Laurens Cantorij en saxofonist Dick de Graaf*
- 12-02-23 *Stephan Beck*
- 12-03-23 *Kristian Krogsoe*
- 16-04-23 *Leonore Lub en Peter Westerbrink*
- 14-05-23 *De verwoeste stad – 14 mei herdenking Hayo Boerema*
- 8-10-23 *Jan Hage*
- 12-11-23 *Peter Kofler*
- 10-12-23 *Hayo Boerema ter gelegenheid van de 50ste verjaardag van het hooforgel*

Orgel & Festival

Rotterdam is al jaren een bekende festivalstad en de stichting sluit met deze serie aan op de festivals en culturele partners in de stad. In 2023 werkten wij samen met onder andere North Sea Roundtown, het Heilige Huisjes Weekend en de Erfgoedparade. We organiseerden ook onze eigen lijn Orgel & Festival, waarbij we hedendaagse Rotterdamse artiesten uitnodigden om met het orgel te experimenteren, gevolgd door een uitvoering. Ook werkten wij samen met Bank 15, een organisatie die zich inzet voor jonge makers waarbij zij de koppeling maken met gevestigde artiesten, jong talent en ons orgel. In totaal hebben er 6 concerten in de reeks Orgel & Festival plaatsgevonden. De toegangsprijs voor de Orgel & Festival concerten was gemiddeld € 12,50.

- 17-03-23 *Erfgoedparade, Dans naar de hemel*
- 18-03-23 *Erfgoedparade, Dans naar de hemel*
- 18-05-23 *Laurenskerk Invites: Elijah Waters*
- 26-05-23 *Bank 15 Kweektuin met Hayo Boerema*
- 10-06-23 *Heilige Huisjes met Hayo Boerema*
- 04-11-23 *Laurenskerk Invites: Rotterdam Terror Corps*

Marktconcerten (pauzeconcerten)

Dit zijn wekelijkse concerten van ruim een half uur op dinsdagmiddag, die worden uitgevoerd door bekende organisten uit de regio en studenten van Codarts. In 2023 organiseerden wij 26 marktconcerten, 3 minder dan gepland. Dit komt omdat wij besloten om in de zomermaanden concerten aan te bieden 45 minuten (orgelpauzeconcert XL) in plaats van een halfuur, naar aanleiding van verzoeken van bezoekers. Uiteraard stond hier een iets hoger honorarium voor de organist tegenover. De thematiek sloot soms aan bij een relevant thema of festival, zoals North Sea Roundtown en de Erasmusweek. De concerten zijn altijd goed bezocht door vaste liefhebbers maar ook dagjesmensen, toeristen en bezoekers aan de markt op de Binnenrotte. De toegang is gratis met een collecte achteraf. In 2023 hebben wij met groot succes 2 yogaconcerten aan de serie toegevoegd. Hiervoor was de toegang € 5.

- 02-05-23 Diederick Clements
- 09-05-23 Paul Fey
- 16-05-23 Jos Moeke
- 23-05-23 Gertine hoefnagel
- 30-05-23 Hayo Boerema
- 6-06-23 David Strijbis
- 13-06-23 Maarten Wilink
- 20-06-23 Jan Hogendoorn
- 21-06-23 International Yoga day
- 27-06-23 North Sea Rounttown Sanem Kalfa & Hayo Boerema
- 04-07-23 Willeke Smits (pauzeconcert XL)
- 11-07-23 Nicola Dolci (pauzeconcert XL)
- 18-07-23 Leendert Verduijn (pauzeconcert XL)
- 25-07-23 Kirstin Gramlich (pauzeconcert XL)
- 01-08-23 Piet van der Steen (pauzeconcert XL)
- 08-08-23 Hayo Boerema (pauzeconcert XL)
- 15-08-23 Rik Melissant (pauzeconcert XL)
- 22-08-23 Ko Zwanenburg (pauzeconcert XL)
- 29-08-23 Roberto Canali (pauzeconcert XL)
- 02-09-23 Yoga concert
- 05-09-23 Wouter van der Wilt
- 12-09-23 Warner Fokkens
- 19-09-23 Hayo Boerema
- 24-10-23 Erasmusweek Hayo Boerema
- 06-10-23 Codarts Finse koormuziek
- 07-12-23 Codarts Brass Ensemble

Zomerconcerten zaterdag

De zomerserie bood 4 concerten op de zaterdagmiddag in de zomermaanden aan het einde van de middag. Bekende organisten uit Nederland maakten hun opwachting. De zomermarktconcerten kennen een vast publiek maar worden ook veel bezocht door toeristen.

- 19-05-23 *Martin Zonneberg*
- 17-06-23 *Stephen Tharp*
- 01-07-23 *Open Fanfare Concert*
- 22-07-23 *Manifold met Ben van Gelder*

Amateurorgelavonden

De gelegenheid voor oude en jonge amateurorganisten een lang gekoesterde wens in vervulling te zien gaan: spelen op het grootste orgel van Nederland! Voorheen organiseerden wij 6 avonden maar in 2023 wij hebben dit gewijzigd in 3 volledige dagen met hetzelfde aantal deelnemers als voorheen. De kosten voor deelname waren € 75 en er was plek voor 30 amateurorganisten. De amateurorgeldagen waren ook toegankelijk voor bezoekers.

- 3 *Amateurorgeldagen op 15 juli, 21 juli en 26 augustus*

Orgelpromenade

De inmiddels traditionele Orgelpromenade in samenwerking met de stichting Rotterdam Orgelstad (ROS), waar de Laurenskerk deelnemer is, is jaarlijks een groot succes. De Orgelpromenade is een zeer goed bezocht evenement voor orgelliefhebbers maar ook voor gezinnen met kinderen vanwege de educatieve activiteiten die worden georganiseerd, zoals het in elkaar zetten van een klein doe-orgel. De orgelpromenade vond plaats op 4 maart en de toegang was gratis.

2.2 Podium voor oude- en vocale muziek

Oude Muziek

Dé serie oude muziek in Rotterdam met muziek uit Renaissance en Barok. Het betreft een samenwerkingsverband tussen Organisatie Oude Muziek Utrecht, de Doelen en Laurenskerk. In 2023 organiseerden wij 3 oude muziek concerten. Dit is 1 concert minder dan aangekondigd. Dit komt omdat de samenwerking met de Doelen helaas werd beëindigd. Voorheen communiceerden zij onze oude muziekprogrammering in hun programma-aanbod maar deze samenwerking is helaas beëindigd waardoor het aantal bezoekers voor deze concertreeks enorm daalde en het niet meer kostendekkend was aan te bieden. Wij

hebben extra prestaties uitgevoerd onder de reeks Orgel en Festival. De toegang was € 33 of € 10 (CJP of onder de 26 jaar).

18-02-23 *Le consort*
27-05-23 *Marco Beasley/ Stefano Rocco*
17-10-23 *Lidewij van der Voort en Fred Jacobs*

Domestica Rotterdam

De voorstellingen van Domestica Rotterdam (bestaande uit musici uit het Rotterdams Philharmonisch) bestaan naast werken uit Barok en Renaissance, ook uit hedendaags repertoire. Een zeer bijzondere samenwerking. De voorstellingen vinden telkens plaats op een andere locatie in de kerk. De programma's worden geschreven, geregisseerd en gespeeld telkens door een andere schrijver/acteur. In 2023 waren er 2 concerten van Domestica Rotterdam. Het concert van september is door Domestica zelf afgezegd vanwege interne zaken. We hebben deze prestatie vervangen door een extra concert van Laurens Vocaal. De toegangsprijs was € 25 of € 12,50 (CJP, student, onder de 26 jaar).

18-01-23 *Die Fledermaus*
21-03-23 *Goldberg Bach*

Laurens Vocaal

De 'Huiscoren' van Laurens Vocaal o.l.v. Wiecher Mandemaker, zijn onze vaste partner in onze programmering vocale muziek. In 2023 programmeerden wij 5 concerten in deze serie, waaronder een samenwerking met de Laurens Kooracademie, een programma voor aankomende koordirigenten en een masterclass. De toegangsprijs was € 25.

11-02-23 *Rossini's Petite messe solennelle in samenwerking met Laurens Kooracademie*
02-04-23 *Matthäus Passion*
14-07-23 *Dansende toccata's rond klinkende koren*
1-11-23 *Poulenc en Requiem Duruflé*
24-11-23 *Najaarsconcert Laurens Kooracademie*

Doelen vocaal

De samenwerking met De Doelen in de vocaal serie is helaas door De Doelen stopgezet vanwege hun interne focus en het nieuwe beleid zich vooral te richten op programmering in eigen huis. Deze serie is opgenomen bij bovenstaande serie Laurens Vocaal.

Overig

- Tijdens het festival Heilige Huisjes op 10 juni, boden wij gratis entree en torenbeklimmingen. Tevens hebben wij doe-orgelworkshops voor kinderen, waarbij kinderen een klein bespeelbaar orgel in elkaar zetten, en een programma van orgelcrossovers gerealiseerd.
- De Laurenskerk was gratis toegankelijk tijdens het Open Monumentenweekend. Wij organiseerden een kleine tentoonstelling van Sumeyra, een Rotterdamse miniatuurkunstenaar die zich laat inspireren door gebouwen in de stad, waaronder de Laurenskerk.
- Wij organiseerden een benefietconcert voor Marokko naar aanleiding van de verwoestende aardbeving. Dit deden wij samen met partners Annabel en Stichting Sport Diversity Organization Marokko. De burgemeester was hierbij aanwezig. De avond werd ingevuld met diverse muzikanten, sprekers en performances en recitaties van de dominee Schorre van de Laurenskerk en de imam Shakir van de moskee uit Overschie.
- Op 9 mei organiseerden wij Timeless Moves. Een laagdrempelige dansavond waarbij verschillende soorten dans uit diverse tijdperken centraal stonden (Slow Ball, Funk Jazz, Rock&Roll, HipHop en Experimenteel) een rondetafelgesprek werd gevoerd tussen generaties over dans.

2.3 Ceremoniële & overige activiteiten

14 mei herdenking

Sinds 2007 wordt op grote schaal het bombardement van 14 mei 1940 op Rotterdam herdacht. De Laurenskerk, als zwaar beschadigd monument na het bombardement, besteedt ruim aandacht aan deze gebeurtenis met een programma dat bestond uit een interreligieuze herdenkingsdienst.

Keti Koti viering

Op 10 december 2021 bood burgemeester Aboutaleb in de Laurenskerk excuses aan voor het slavernijverleden namens het college van B&W. Voorheen vond de jaarlijkse Keti Koti viering/herdenking plaats in de Hoflaankerk in Kralingen maar de organisatie gaf aan op zoek te zijn naar een locatie in het hart van de stad, om de viering/herdenking een stadsbrede uitstraling te geven. Op 1 juli 2023 vond de viering/herdenking plaats in de Laurenskerk in het kader van de afschaffing van slavernij in 1863. Dit deden wij in samenwerking met de organisatie Gedeeld Verleden Gezamenlijke Toekomst (GVGT).

Laurenspenning

De organisatie van de Laurenspenning heeft helaas besloten om in 2023 geen penning uit te reiken. In plaats hiervan leverden wij verschillende andere prestaties onder de categorie Overig.

Museumnacht

Helaas neemt de museumnacht op dit moment geen deelnemers meer aan en werd de Laurenskerk niet opgenomen in het programma. In plaats hiervan leverden wij verschillende andere prestaties onder de categorie Overig, voor een soortgelijke doelgroep. In 2024 zal de Laurenskerk weer deelnemen.

Hyperorgel Rotterdam

In 2023 hebben wij de plannen verder uitgewerkt rondom het uitbreiden en innoveren van het orgelinstrumentarium en –programmering (in het cultuurplan onder de naam Orgelparadijs). Wij brachten inmiddels ruim € 1,9 miljoen bijeen voor de restauratie van het hoofdorgel en een nieuwe speeltafel.

'Hyperorgel Rotterdam' Laurenskerk bestaat uit:

- A. renovatie van ons Marcussen-hoofdorgel van 1973; De financiering voor dit deel van het project is inmiddels rond. Op dit moment loopt het bestek en de werkzaamheden starten in het voorjaar van 2024.
- B. bouw van een digitaal bespeelbaar 'hyper'-pijorgel in het koor van de Laurenskerk; Een grote fondsenwervingscampagne is gestart het voorjaar van 2023.
- C. een mobiele speelconsole op de kerkvloer, waarop drie orgels bespeeld kunnen worden: het hoofdorgel, het nieuwe hyperorgel en het bestaande kleine koororgel;
- D. vernieuwing en uitbreiding van onze muziekprogrammering en ons publiek, samen met een aantal

Laurenskerk Invites waarmee wij diverse Rotterdamse makers en daarmee een nieuw publiek aan het orgel verbinden.

Digitaal aanbod

In 2023 hebben we geen online streams meer uitgezonden omdat de coronamaatregelen het toelieten om weer publiek te ontvangen. Er is besloten geen livestreams te maken omdat dit veel extra kosten meebracht en geen inkomsten zou genereren. Wij zien echter wel de toegevoegde waarde vanwege het grotere bereik en de toegankelijkheid. In de cultuurplanaanvraag 2025-2028 hebben wij dit meegenomen in de begroting.

3. Producties, Bezoekers en Publieksonderzoek

3.1 Prestatieoverzicht 2023

Aantal	Datum	Omschrijving	Betalend	Gratis	Begroot	Begroot
6		Orgel & Festival				5
	17-3-2023	Erfgoed Parade, Dans naar de Hemel	0			
	18-3-2023	Erfgoed Parade, Dans naar de Hemel	551			
	18-5-2023	Laurenskerk Invites: Elijah Waters	310			
	26-5-2023	Bank 15 Kweektuin Gaaida en Hayo Boerema	436			
	10-6-2023	Heilige huisjes, muziek, filmvertoning	436	1404		
	4-11-2023	Laurenskerk Invites: Rotterdam Terror Corps	2000			
26		Orgel op dinsdag (marktconcerten)				29
	2-5-2023	Orgel pauzeconcert	101			
	9-5-2023	Orgel pauzeconcert	98			
	16-5-2023	Orgel pauzeconcert	80			
	23-5-2023	Orgel pauzeconcert	88			
	30-5-2023	Orgel pauzeconcert	83			
	6-6-2023	Orgel pauzeconcert	85			
	13-6-2023	Orgel pauzeconcert	80			
	20-6-2023	Orgel pauzeconcert	161			
	21-6-2023	Orgel pauzeconcert	75			
	27-6-2023	Orgel pauzeconcert	203			

	4-7-2023	Orgel pauzeconcert	166		
	11-7-2023	Orgel pauzeconcert	167		
	18-7-2023	Orgel pauzeconcert	157		
	25-7-2023	Orgel pauzeconcert	142		
	1-8-2023	Orgel pauzeconcert	155		
	8-8-2023	Orgel pauzeconcert	207		
	14-8-2023	Orgel pauzeconcert	169		
	22-8-2023	Orgel pauzeconcert	120		
	29-8-2023	Orgel pauzeconcert	130		
	2-9-2023	Orgelpauzeconcert	213		
	5-9-2023	Orgel pauzeconcert	84		
	12-9-2023	Orgel pauzeconcert	75		
	19-9-2023	Orgel pauzeconcert	106		
	6-10-2023	Orgel pauzeconcert	98		
	24-10-2023	Orgel pauzeconcert	74		
	7-12-2023	Orgel pauzeconcert	102		
8		Orgel op Zondag			8
	8-1-2023	Orgel op zondag	111		
	12-2-2023	Orgel op zondag	58		
	12-3-2022	Orgel op zondag	56		
	16-4-2023	Orgel op zondag	33		
	14-5-2023	Orgel op zondag	99		
	8-10-2023	Orgel op zondag	62		
	12-11-2023	Orgel op zondag	55		
	10-12-2023	Orgel op zondag	500		
3		Amateurorgeldagen			6
	15-7-2023	Amateurorgeldag	328		
	21-7-2023	Amateurorgeldag	176		
	26-8-2023	Amateurorgeldag	608		
3		Serie Oude muziek			4
	18-2-2023	Le consort	199	4	
	27-5-2023	Marco Beasley/ Stefano Rocco	125	2	
	17-10-2023	Lidewij van der Voort (viool) en Fred Jacobs (luit)	150		
5		Laurensvocaal			4
	11-02-23	Laurens Collegium en Laurens Kooracademie	95	15	
	2-04-23	Laurens Vocaal		1100	
	14-7-2023	Concert Laurens Vocaal	100	8	
	1-11-2023	Laurens cantonij en Hayo en ensemble	313	59	
	24-11-2023	Laurens Kooracademie	42	30	
2		Domestica			3
	18-1-2023	opera Die Fledermaus	182		
	21-3-2022	Goldberg variaties van Bach	195		
4		Zomerconcerten zaterdag			4
	19-5-2023	Martin Zonneberg	1600		
	17-6-2023	Stephen Tharp	250		

	1-7-2023	Open Fanfare Concert	113			
	22-7-2023	Manifold	130			
1	4-3-2023	Orgelpromenade	640			1
4		Laurenskerk Specials				3
	14-5-2023	14 mei Herdenking		100		
	9 & 10-9-2023	Open Monumentendag		1939		
	9 & 10-9-2023	Expositie Sumeyra Evsen				
	1-7-2023	Keti Koti Viering		200		
3		Nieuw				2
	24-3-2023	Film Jesus Christ Superstar	184			
	9-5-2023	Timeless Moves dansvoorstelling		40		
	21-9-2023	Benefietconcert Marokko	60			
65	TOTAAL		13416	4901	8400	69

Toelichting

- De Doelenserie is volledig vervallen. Hiervoor in de plaats hebben wij extra eigen vocale concerten uitgevoerd.
- Het Laurensfestival is niet gehonoreerd in de cultuurplan aanvraag, deze cijfers worden dan ook niet in de verantwoording meegenomen.
- De 14 mei herdenking is gratis toegankelijk. De marktconcerten zijn gratis toegankelijk met collecte achteraf, deze rekenen wij daarom wel onder betaald bezoek.
- De museumnacht accepteert op dit moment geen deelnemers, de Laurenskerk kon dus niet deelnemen. In 2024 zal de Laurenskerk weer deelnemen.
- De organisatie van de Laurenspenning heeft besloten in 2023 geen uitreiking te organiseren.
- Wij hebben 4 prestaties minder geleverd maar wel omvangrijkere activiteiten met hoge bezoekersaantallen maar ook hogere kosten en tijdsinvesteringen van het personeel.

Monumentbezoekers

Buiten bovenstaande aantallen voor de podiumproducties ontving de Laurenskerk in 2023 **33.898** bezoekers aan het monument. Dit ligt aanzienlijk lager dan de normale aantallen vanwege het lagere aantal toeristen door de coronamaatregelen in het eerste kwartaal. Wij hopen het komende jaar weer door te groeien naar de gebruikelijke aantallen. Wij gaven in 2023 gratis toegang voor bezoekers uit Oekraïne en tijdens de Open Monumentendag (1939 bezoekers). De Rotterdampas geeft 1x per jaar gratis toegang voor de kerk en 1x gratis toegang voor een torenbeklimming. De Laurenskerk is ook deelnemer aan het Jeugdvakantiepaspoort (**1670** bezoekers in 2023).

Onze verhuringen brengen een groot publiek op de been: uit Rotterdam maar ook veelal nationaal en internationaal. In 2023 ontvingen wij circa **42.000** bezoekers aan de evenementen vanuit de verhuur (rouwdiensten, trouwerijen, concerten, feesten, congressen, herdenkingen etc).

3.2 Fair Pay

In 2023 heeft de Laurenskerk een maximale bijdrage van € 59.500 ontvangen vanuit de fair pay subsidie. Deze subsidie is ingezet om overuren van medewerkers uit te betalen. Daarnaast heeft het gezorgd voor een eerlijke betaling van artiesten en sprekers. In 2023 is hier een bedrag van € 60.402 aan besteed.

Fair Pay verantwoording			
	aantal/uren	fair pay verhoging	Totaal fair pay
		per concert/uur	
Overuren vast personeel			€ 28.202
Office Manager	104	€ 28	€ 2.912
Coördinator cultuur	416	€ 30	€ 12.480
PR medewerker	50	€ 25	€ 1.250
Programmamaker	340	€ 34	€ 11.560
Orgel op zondag-hoofdserie	8	€ 250	€ 2.000
Marktconcerten-dinsdag			€ 2.600
Tarief student	12	€ 100	€ 1.200
Tarief afgestudeerd	14	€ 100	€ 1.400
Orgel&Festival	5	€ 1.500	€ 7.500
Zomerconcerten-zaterdag	4	€ 250	€ 1.000
Oude muziek (betalen zelf fair pay)	3	€ -	€ -
Vocaal/Laurenscontorij	5	€ 2.000	€ 10.000
Domestica Rotterdam	2	€ 3.000	€ 6.000
Amateurorgeldagen (betaling registranten en presentatoren)	3	€ 200	€ 600
Werkzaamheden organist Hayo Boerema m.b.t. programma's	1	€ 1.500	€ 1.500
Registranten bij diverse orgelconcerten	20	€ 50	€ 1.000
TOTAAL			€ 60.402

3.3 Publieksonderzoek

In het kassasysteem van de Laurenskerk kunnen postcodes worden ingevoerd, waarmee een goed beeld verkregen wordt van de herkomst van bezoekers. De gegevens worden door Rotterdam Festivals geanalyseerd. Uit de analyse van 2023 tekent zich het volgende af (podium + monumentbezoekers):

- **39% komt uit de stad Rotterdam**
 - Oververtegenwoordiging van de Klassieke Cultuurliefhebbers, Culturele Alleseters, Weelderige Cultuurminnaars, Kindrijke Cultuurvreters, Startende Cultuurspeurders en Actieve Vermaakvangers. Deze zijn onder het publiek van Laurenskerk meer aanwezig dan dat zij procentueel aanwezig zijn in Rotterdam. Voor hen is het aanbod van Laurenskerk bovengemiddeld aantrekkelijk.
 - De grootste groep onder het publiek van Laurenskerk in Rotterdam vormen de Startende Cultuurspeurders (ongeveer 15%), Culturele Alleseters (15%) en Klassieke Cultuurliefhebbers (14%).
 - Het publiek van de Laurenskerk komt vooral uit de buurten: Stadsdriehoek, Blijdorp en Oude Noorden.
- **34% komt uit Nederland exclusief regio Rijnmond**
 - Oververtegenwoordiging van de Kindrijke Cultuurvreters, Weelderige Cultuurminnaars, Klassieke Cultuurliefhebbers, Actieve Vermaakvangers, de Proevende Buitenwijkers en Culturele Alleseters. Deze zijn onder het publiek van Laurenskerk meer aanwezig dan dat zij procentueel aanwezig zijn in Nederland exclusief Regio Rijnmond. Voor hen is het aanbod van Laurenskerk bovengemiddeld aantrekkelijk.
 - De grootste groep onder het publiek van Laurenskerk in Nederland exclusief Regio Rijnmond vormen de Proevende Buitenwijkers (20%), Klassieke Cultuurliefhebbers (19%) en Sociale Cultuurhoppers (10%).
 - Het publiek van de Laurenskerk komt vooral uit Den Haag, Amsterdam en Hoeksche Waard.
- **18% komt uit regio Rijnmond, exclusief de stad Rotterdam**
 - Oververtegenwoordiging van de Weelderige Cultuurminnaars, Kindrijke Cultuurvreters en Klassieke Cultuurliefhebbers. Deze zijn onder het publiek van Laurenskerk meer aanwezig dan dat zij procentueel

aanwezig zijn in de Regio Rijnmond exclusief Rotterdam. Kortom: voor hen is het aanbod van Laurenskerk bovengemiddeld aantrekkelijk. Ook de Actieve Vermaakvangers, Proevende Buitenwijkers en Culturele Alleseters zien we iets meer onder het publiek van Laurenskerk dan in de Regio Rijnmond exclusief Rotterdam.

- De grootste groep onder het publiek van Laurenskerk in de Regio Rijnmond exclusief Rotterdam vormen de Klassieke Cultuurliefhebbers (22%), Proevende Buitenwijkers (20%) en Lokale Vrijtijdsgenieters (10%)
- Het publiek van de Laurenskerk komt vooral uit de gemeenten: Capelle aan den IJssel, Voorne aan Zee en Schiedam.

Wat de bezoekers betreft zijn volgende kanttekeningen te maken:

- Er heeft in 2023 een verschuiving plaatsgevonden in de bezoekers uit Rotterdam. In 2023 was de grootste groep de Startende Cultuurspeurder (voorheen: Klassieke Cultuurliefhebber). Wij schrijven dit toe aan het effect van onze nieuwe programmalijn Laurenskerk Invites.
- Veel concerten (alle orgelpauze- en zomerconcerten) zijn gratis toegankelijk en er worden vooraf maar een beperkt aantal kaarten voor verkocht en/of gereserveerd. Registratie in het kassasysteem bij inloop zou tot een te groot oponthoud leiden, omdat toeristen vooraf geen kaarten reserveren. Normaal gesproken is het bezoek in de zomermaanden voor circa 60% toerist.
- De bezoekers aan het monument bestaan voor circa 60% uit buitenlandse toeristen. De bezoekers vanuit de verhuringen zijn voor circa 50% Rotterdams, 30% Nederlands en 20% internationaal.

4. Financiën

We hebben 2023 met een mooie plus afgesloten waardoor wij onze algemene reserve hebben op kunnen hogen. Verder zijn er de nodige investeringen gedaan in de faciliteiten en het onderhoud. Zie verder het bijgevoegde accountantsrapport.

5 Beleidsthema's

5.1 Inclusiviteit

Op het gebied van inclusiviteit maakt de Laurenskerk stappen. Wij willen een breder publiek aantrekken en een divers personeelsbestand opbouwen. We hebben in 2023 de volgende onderwerpen verder uitgewerkt en stappen gezet:

- Het aantrekken van een jonger en breder publiek door het realiseren van een hyperorgel (zie ook onder innovatie). Wij denken dat dit 'hyperorgel' nieuwe doelgroepen naar het orgel kan brengen. Bijvoorbeeld componisten en andere muzikanten. Maar ook jong publiek zal een muzikale toverdoos, met eigentijdse en herkenbare bedienings- en bespelings-elementen, aantrekkelijk vinden. Geen orgel voor organisten, maar voor iedereen die een nieuw muziekinstrument wil ontdekken. Er zijn diverse gesprekken gevoerd met inhoudelijke partners, waaronder Codarts, diverse hedendaagse Rotterdamse muzikanten en organisaties die zich inzetten voor jong talent, waaronder De Nieuwe Lichting. Dit heeft onder andere geleid tot de nieuwe programmalijn Laurenskerk Invites en heeft ons input gegeven voor het nieuwe meerjarenbeleidsplan 2025-2028.
- Meer en betere samenwerking met diverse partners om het bereik en programma van de Laurenskerk aantrekkelijker te maken voor een breder en diverser publiek. Dit is ook het advies van Rotterdam Festivals voor verbreden van het publieksprofiel waarin ook interessante partners worden aangedragen. In 2023 hebben we gesprekken gevoerd met mogelijke nieuwe Rotterdamse partners, zie onderstaand.
- Meer leerlingen in de kerk door structureel verzorgen van cultuureducatie; De Laurenskerk wil haar educatieve functie voor basis- en voortgezet onderwijs ontwikkelen. Dat doen we samen met de toren van de Laurenskerk, dus met de gemeente Rotterdam en de Stichting Stadsmuziek. Bij die wens past ook het plan van het nieuwe orgel. Dit vormt een prachtig apparaat dat kinderen aanschouwelijk in een voor hen vaak nieuwe klankwereld introduceert. We beschikken al over een 'doe-orgel', een bouwpakket voor een miniorgel, door zogenaamde 'Orgelkids'. Het educatieve programma is onderdeel van de cultuurplanaanvraag 2025-2028.
- *Sterke inzet social media*
We hebben in 2023 weer ingezet op een versterking van onze social mediakanalen. Hierbij richten we ons, naast onze podiumactiviteiten, op het laagdrempelige aanbod van torenbeklimmingen en verhalen over ons monument. Hiermee bereiken we een ander publiek dan met onze geijkte middelen (agenda en website).
- *Open Huis politiek*
De Laurenskerk is letterlijk en figuurlijk een open huis waar iedereen welkom is. Met de dagelijkse openstelling, ons programma en de kerkelijke functie is er voor elke Rotterdammer iets te vinden.
- *Hart van de stad*

De Laurenskerk ligt in het hart van de stad en is voortreffelijk bereikbaar. Trein-, metro- en tramstation Blaak ligt vlakbij de kerk. Er zijn parkeergarages op loopafstand en enkele invalideparkeerplaatsen aan de toegangsweg.

- **Toegankelijkheid**
De Laurens is uitstekend toegankelijk voor bezoekers met een rollator of rolstoel en hulphonden zijn welkom! Ook hebben wij de vaste tentoonstelling ontsloten via geluidsfragmenten waardoor deze toegankelijk is voor mensen met een visuele beperking.
- **Organisatie.**
Wij hebben een beleid om de diversiteit van ons bestuur en organisatie te vergroten. Onze vacatures worden inclusief verwoord en wij zoeken actief naar kandidaten die de meerstemmigheid vergroten.

5.2 Innovatie

- In 2023 is het project Hyperorgel Rotterdam (oude naam: Orgelparadijs) verder in de steigers gezet. Door gebruik van digitale techniek is het recent mogelijk geworden pijporgels flexibeler te laten klinken en te bespelen. Daardoor ontstaat een instrument dat talrijke nieuwe klanken kan creëren. Iedere pijp wordt afzonderlijk manipuleerbaar, qua sterkte, toonhoogte, kleur. Het pijporgel van de 21e eeuw is ontstaan. Er is 1,9 miljoen aan fondsen geworven, waardoor 2 onderdelen van dit project al kunnen worden uitgevoerd (restauratie hoofdorgel en mobiele speeltafel) in 2025. De fondsenwerving voor het resterende bedrag zal in 2024 verder worden doorgezet. Aan het project Hyperorgel Rotterdam zit ook een innovatie in programmering gekoppeld: een educatief project voor scholen en conservatoriumstudenten, crossovers met andere kunstvormen en een project voor hedendaagse muzikanten om het orgel op te nemen in hun instrumentarium.
- In 2023 heeft onze programmamaker grote stappen gezet om het culturele aanbod van de Laurenskerk te vernieuwen en toegankelijk te maken voor een breder publiek met het aangaan van nieuwe partnerships en programmalijnen, zoals Laurenskerk Invites waarbij wij hedendaagse artiesten koppelen aan het orgel om te experimenteren.
- Het projectplan om de toren van de Laurenskerk beter te ontsluiten met een vernieuwde entree en een expositie in de torenzaal is gereed. Onderdeel van dit plan is een educatief programma voor scholen en een muurschildering van Rotterdamse (jonge) kunstenaars. Dit plan is deels ondergebracht bij de nieuwe cultuurplanaanvraag 2025-2028.

5.3 Interconnectiviteit

Wij werken intensief samen met tal van Rotterdamse en landelijke organisaties. We hebben structurele afspraken met:

- **De Doelen**

Met de doelen werken wij samen in de serie Oude Muziek. De samenwerking bestaat uit de afstemming van de programma's en gezamenlijke publiciteit en kaartverkoop. De overige samenwerkingen (orgelprogrammering en vocale muziek) zijn helaas door De Doelen stopgezet vanwege hun interne focus en het nieuwe beleid zich vooral te richten op programmering in eigen huis.

- **Landelijke organisatie oude muziek**

Jaarlijks wordt een aantal programma's van organisatie Oude Muziek te Utrecht ingekocht. Oude muziek verzorgt betalingen aan de artiesten, transport instrumentarium, vervoer musici, overnachtingen. Tevens verzorgt Oude Muziek landelijk de publiciteit en kaartverkoop. Geregeld worden de programma's rechtstreeks uitgezonden via npo4. Daarmee is onze serie oude muziek ook buiten Rotterdam goed zicht- en hoorbaar.

- **Orgelpartners**

De Laurenskerk is aangesloten bij stichting Rotterdam Orgelstad, een samenwerkingsverband van een 16-tal concertlocaties waar structureel orgelmuziek wordt aangeboden.

- **Stichting Stadsmuziek**

Stichting stadsmuziek verzorgt onder meer de beiaardbespelingen op de Laurenstoren. We kunnen bij speciale gelegenheden een beroep doen op de stadsbeiaardiers. De beiaardklanken zijn op het plein onmisbaar en brengen leven in de brouwerij!

- **Diverse Rotterdamse festivals**

Met de serie orgel en festival sluit de Laurenskerk aan bij Rotterdamse festivals, met programma's waarin het instrument niet de hoofdrol speelt. Voorbeelden zijn North Sea Round Town, Open Monumentendag, Dakendagen en het Erasmusconcert tijdens de Erasmusweek. Door een blessure van de artiest is de samenwerking met festival Circusstad helaas op het laatste moment komen te vervallen.

- **Stadspodium**

De partners van het Grotekerkplein, Stadspodium, Gebouw de Heuvel en Laurenskerk, hebben geijverd voor de aanpassing van het plein tot een aangenaam verblijfsgebied. Momenteel zetten zij zich in voor een brede programmering op het plein en het stadspodium, waarbij laagdrempeligheid en zelf meedoen centraal staan. Vooral in de zomermaanden zijn er activiteiten. De aanvraag voor een Laurensfestival binnen het cultuurplan is

niet gehonoreerd, maar de partners houden desondanks nauwe contacten met elkaar, de omwonenden en de gebiedscommissie.

- **Laurens Vocaal**

In dit overzicht mag Laurens Vocaal en daaronder vallende Laurens Cantorij, Laurens Collegium en Rotterdam Symfonie koor niet ontbreken. Dit van oorsprong kerkkoor van de Hervormde Gemeente heeft zich ontwikkeld tot een vooraanstaand gezelschap op landelijk niveau en zijn inmiddels Rijks gefinancierd. De genoemde ensembles verzorgen concerten in binnen- en buitenland en werken mee aan producties van gerenommeerde orkesten (onder meer Rotterdams Philharmonisch Orkest en Concertgebouworkest). Zij zijn behalve in kerkdiensten van de hervormde gemeente ook met grote regelmaat te horen tijdens de maandelijkse cantatediensten, specifieke themaconcerten en het nieuwjaarsconcert.

- **Codarts**

Wij werken intensief samen met Codarts in het kader van talentontwikkelprogramma's. Verder vinden de Codarts open dag en de afstudeerexamens van de orgelstudenten plaats in de Laurenserkerk.

- **Diverse overige partners**

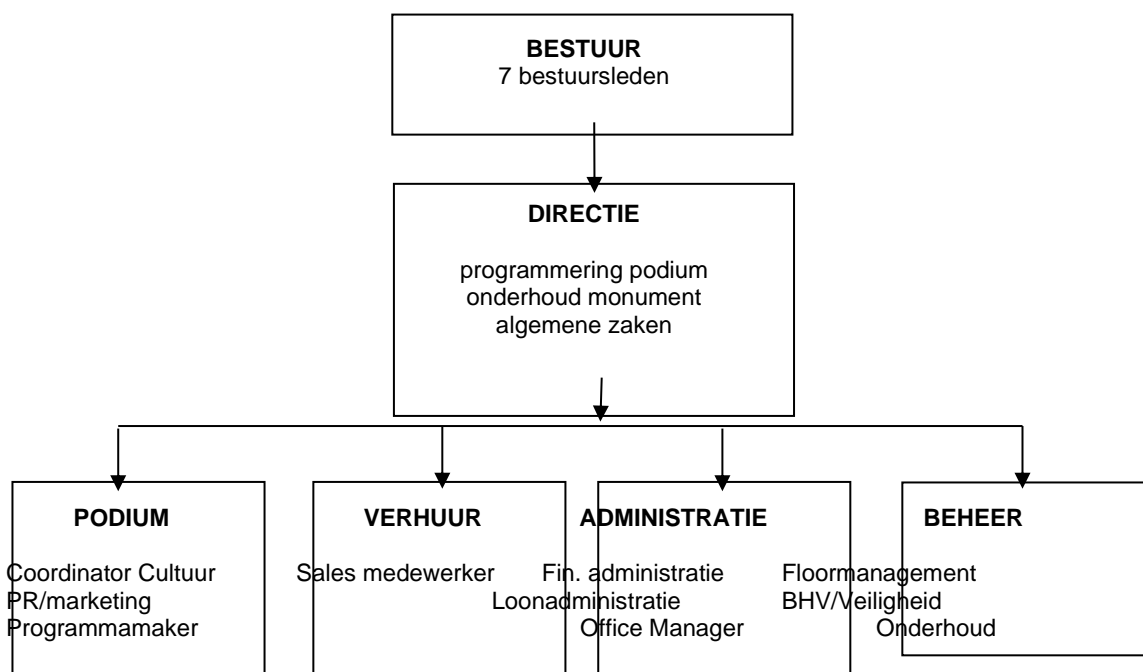
Domestica Rotterdam, Stichting 14 mei Herdenking, Gedeeld Verleden, Gezamenlijke Toekomst, zitting in het Erasmuscomité, Rotterdampas (gratis toegang, jeugdvakantiepaspoort), Rotterdam Welcome Card (korting op een entreeticket), Rotterdam Partners (zakelijke markt), Rotterdam Festivals, Stadsarchief Rotterdam en de Stichting Laurenspenning.

Nieuwe partners

In 2023 hebben wij onze partners verder uitgebreid of de relatie verdiept om de organisatie en ons bereik groter, breder en inclusiever te maken. Hierbij zijn gesprekken gevoerd met diverse nieuwe festivals en instellingen: Motel Mozaïek, IFFR, Lantaren Venster, Bird, Rotown, Bank 15 (voor jonge makers), Gedeeld Verleden/Gezamenlijke Toekomst (Keti Koti viering) en de Cultuurregisseur Rotterdam Centrum. Zij hebben een achterban die wij als Laurenserkerk moeilijk kunnen bereiken en als wij krachten bundelen wordt de kerk en het programma toegankelijker voor een breed publiek.

6. Bedrijfsvoering

6.1 Organisatie

Personeel

	personen	uren pw	FTE
Beheerder/koster/floormanager	4	108	3
Algemene dienst/schoonmaak	1	15	0,4
Sales-/operationeel manager	1	24	0,7
Boekhouding	1	24	0,7

Coördinatie culturele zaken, M&C	1	32	0,9
Programmamaker	1	20	0,6
Office manager	1	24	0,7
Directie	1	36	1
Totaal	11	283	8
Aantal betrokken vrijwilligers ca.	30		

Alle personeelsleden hebben - naast specifieke taken - algemene taken en kunnen werkzaamheden deels van elkaar overnemen of waarnemen. Dit is noodzakelijk vanwege de deeltijdbezetting van alle functies, zodat bij ziekte of vakantie de uitvoer van de werkzaamheden gewaarborgd is.

Bestuur

Het bestuur van de stichting Laurenskerk is (conform de statuten bij voorkeur) samengesteld uit personen afkomstig uit verschillende werkvelden (financiële wereld, de gemeente Rotterdam, Hervormde Gemeente,

bouwwereld, marketing e.d.). Ze worden benoemd voor een periode van vier jaar en zijn maximaal één keer herkiesbaar (voor zittende bestuursleden geldt nog een termijn van twee maal verkiesbaar). Voor de invulling van vacatures binnen het bestuur wordt gezocht in het werkveld van de vacante portefeuille, waarbij factoren als deskundigheid, netwerk, bestuurservaring en een diverse samenstelling een belangrijke rol spelen.

In 2023 is 1 vacante positie opgevuld, namelijk die van bestuurslid bouwzaken. De samenstelling van het bestuur is opgenomen in paragraaf 7.1.

6.2 Marketing/communicatie

Algemene middelen

- Concert- en activiteitenagenda wordt gecommuniceerd via de website, nieuwsbrieven en social media.
- Website: de website van de Laurenskerk wordt beter zichtbaar gemaakt via Search Engine Optimization met behulp van een gespecialiseerd bureau.
- Social Media: de Laurenskerk heeft een speciale medewerker die, publiciteit en marketing voor de podiumfunctie en de erfgoedfunctie verzorgt. Er wordt veel gebruik gemaakt van Facebook en Instagram om de diverse activiteiten onder de aandacht te brengen, zowel met onbetaalde als betaalde posts. In 2023 hebben we onze focus gelegd op Social Media in plaats van traditionele media, waardoor het aantal volgers steeds groter wordt. Op dit moment heeft de Laurenskerk 3355 volgers op Facebook en 2691 volgers op Instagram.
- Mailings: op de website kunnen belangstellenden zich aanmelden voor verschillende nieuwsbrieven. Ook in 2023 was dit communicatiekanaal van groot belang om onze directe volgers met regelmaat te informeren. We hebben een Algemene Nieuwsbrief, de Orgelnieuwsbrief en een nieuwsbrief voor de zakelijke markt.
- Rotterdam Partners: de Laurenskerk is één van de partners van deze organisatie, die veel publiciteit maakt voor leisure en zakelijke activiteiten in en om Rotterdam.
- Via Rotterdam Festivals heeft de Laurenskerk zichtbaarheid in de Uitkrant.
- De Laurenskerk krijgt via Google Grants voor culturele instellingen gratis de mogelijkheid om te adverteren via Google.

Muziekpodium

- Samenwerkingen: met de Organisatie Oude Muziek Utrecht wordt samengewerkt in de programmering voor wat betreft de oude muziek. De concerten in de Laurenskerk worden in de agenda's van opgenomen en ook de kaartverkoop loopt via deze organisaties.
- Rotterdam Orgelstad/orgelwebsites: de orgelwereld is goed georganiseerd en kent diverse websites waar concerten worden aangekondigd. De Laurenskerk is aangesloten bij de stichting Rotterdam Orgelstad, die een eigen goed bezochte website heeft.
- Radio: een enkele keer per jaar worden concerten opgenomen in- of live uitgezonden vanuit de Laurenskerk, waarmee de landelijke bekendheid van het podium Laurenskerk wordt versterkt.
- Ons nieuwe publiciteitsbord aan de gevel van de Laurenskerk bevat de agenda van de komende programmering.
- Een postercampagne in de stad voor Laurenskerk Invites: Rotterdam Terror Corps
- Veel free publicity in regionale media als de Havenloods, Open Rotterdam, het AD Rotterdam en In de Buurt.

Erfgoedfunctie

- Wij geven flyers uit over het monument en de torenbeklimmingen (NL en ENG). Deze worden verspreid door Rotterdam Partners bij VVV's, hotels en Grand Cafés.
- Rotterdam Partners. Deelname aan informatiebijeenkomsten voor organisaties werkzaam in de toeristenbranche.

- Advertenties in de Visitor, de Oud Rotterdammer, Uitagenda Rotterdam en abri's en schermen in de stad.
- Buitenlandse event/congresorganisatoren en touroperators worden voornamelijk bereikt via Rotterdam Partners. Dit gebeurt via de website van Rotterdam Partners, maar ook door workshops en dagprogramma's waarbij met regelmaat de Laurenserkerk wordt aangedaan of waarin de Laurenserkerk participeert.

Commerciële publiciteit

- Voor de commerciële activiteiten worden daartoe geëigende middelen ingezet, zoals advertenties in relevante vakbladen, locatiewebsites, partnership met Rotterdam Partners, relatieonderhoud met cateraars en linkedin.

De stichting voldoet aan de AVG wetgeving.

7. Governance

7.1 Bestuursmodel

De Stichting Laurenserkerk kent een relatief groot stichtingsbestuur. Dit past het beste bij de veelzijdige functies van de stichting. De leden van het bestuur worden op die verschillende taken geworven en zij behartigen - naast algemene bestuurstaken - specifieke portefeuilles. Dat geldt voor uiteraard voor voorzitter, secretaris en penningmeester, maar binnen de Stichting Laurenserkerk is ook specifieke deskundigheid nodig voor onder meer bouwtechnische zaken, erfgoed, podium, commercie en publiciteit/marketing. De stichting is opgericht in 1989 en de statuten zijn gewijzigd in het jaar 2000. De stichting onderschrijft de Codes Cultural Governance en Fair Practice en past die toe. In 2016 zijn er verschillende regelingen en profielen opgesteld in het kader van de governance, zoals onder meer een bestuurs-, directie-, arbitragereglement en profielen voor bestuur en directie.

De samenstelling van het bestuur was in 2023 als volgt:

Naam	Functie	Werkkring
Dhr. W. Tempel	voorzitter	Wethouder Krimpen a/d IJssel
Dhr. A. Ponsteen	secretaris	Voormalig directeur Erfgoedhuis Zuid-Holland
Dhr. S. Habib	penningmeester	Portfolio Manager Shell Assets
Dhr. H. Gaarman	bouwzaken	Projectleider Royal Haskoning/DHV
Dhr. M. Baauw (opvolging Gaarman)	bouwzaken	Architect Royal Haskoning/DHV
Dhr. J. Kuijt	publiciteit	Head of ALM, Ortec Finance
Dhr. W. van den Hoogen	commercie	Voormalig directeur D-reizen
Mw. F. Veldman	HG & personeel	Rayonmanager Rotterdams Wijkteam

Het bestuur kwam in 2023 zeven keer in vergadering bijeen. Daarnaast maken bestuursleden deel uit van kleine werkgroepen en zijn vertegenwoordigd bij overleg met relevante organisaties rondom de stichting om informatie uit te wisselen en draagvlak te behouden. In 2023 heeft er een zelfevaluatie van het bestuur plaatsgevonden, die is besproken tijdens de bestuursvergadering van 4 juli 2023. Belangrijkste onderdelen waren:

- *Uitvoering/aanpassing (focus, taakverdeling, timing) meerjarenvisie.*
- *Betrokkenheid bij/aanwezigheid in kerk.*
- *Verhuurbeleid.*
- *Samenstelling/diversiteit/opvolgingsschema bestuur.*
- *Samenwerking met directeur/organisatie bureau.*
- *Relatie met Vrienden van de Laurenserkerk.*
- *Risicomanagement*

Externe belanghebbenden

Er werd overleg gevoerd met de externe belanghebbenden waarmee langdurige en intensieve relaties bestaan op inhoudelijk, functioneel en financieel gebied: Hervormde Gemeente; eigenaar van het gebouw: Stichting Grote Kerk (inclusief beleggingsfonds en gemeentefonds); de Vereniging Vrienden van de Laurenserkerk; Fonds Instandhouding Laurenserkerk en onze vaste samenwerkingspartners (organist Hayo Boerema, Domestica en Laurens Vocaal).

Rooster van aftreden

	naam	periode 1		periode 2		periode 3	
		vanaf	t/m	van	t/m	van	t/m
1	Wubbo Tempel	12-2-2014	12-2-2018	12-2-2018	12-2-2022	12-2-2022	12-2-2026
2	Sarmad Habib	1-10-2022	1-10-2026				
3	Frederique Veldman	1-3-2018	1-3-2022	1-3-2022	1-3-2026		
4	Herman Gaarman	15-2-2011	15-2-2015	15-2-2015	15-2-2019	15-2-2019	31-12-2023

4	Mari Baauw	1-1-2024	1-1-2028				
5	John Kuijt	1-2-2023	1-2-2027				
6	Will van den Hoogen	1-5-2011	1-5-2015	1-5-2015	1-5-2019	1-5-2019	31-3-2024
6	Anouk Estourgie	1-4-2024	1-4-2028				
7	Andries Ponsteen	1-3-2016	1-3-2020	1-3-2020	1-3-2024	1-3-2024	1-3-2028

*Minimaal 5 personen / oneven aantal
Zittingsduur bestuursleden: periode is 4 jaar voor
maximaal 2 periodes.*

Maximaal 3 periodes (12 jaar) voor zittende leden

(Neven)functies bestuursleden stichting Grote of Sint Laurenskerk

Hr. W. Tempel, voorzitter

- Wethouder gemeente Krimpen a/d IJssel
- Extern lid commissie geweldsaanwending politie-eenheid Rotterdam
- Secretaris Stichting Overschie Hike.
- Voorzitter werkgroep toekomst Grote Kerk Overschie

Hr. A. Ponsteen, secretaris

- secretaris Stichting Molens aan de Kralingse Plas
- redacteur/adviseur Evangelisch Lutherse Gemeente Rotterdam
- freelance schrijver/presentator

Hr. S. Habib, penningmeester

- Portfolio Manager Fixed Income Developed Markets, Shell Asset Management Company

Hr. H. Gaarman (afgetreden 31-12-2023)

- Projectmanager bij Royal HaskoningDHV
- Penningmeester Vereniging Woongroep Ganzenvlucht
- Begeleider (pianist) oecumenische vieringen Franciscus Gasthuis
- Penningmeester koor Couleurs Vocales
- Gebouwbeheerder Andreas, Petrus en Pauluskerk Maassluis

Hr. M. Baauw (aangetreden 1-1-2024)

- Architect by Royal HaskoningDHV
- Voorzitter bestuur Studentenvereniging CSR
- Betrokken bij de Martine Vonkstichting

Hr. J. Kuijt

- Ortec Finance, Head of ALM en voorzitter ondernemersraad
- Guest lecturer VU Amsterdam

Hr. W. van den Hoogen (treedt af 31-3-2024)

- STAK lid Uniglobe
- Adviseur Effytool organisatie van back Officesystemen t.b.v. makelaardij in Nederland
- Voorzitter adviesraad DAKA Holding
- Aandeelhouder van de organisatie Taxatierap.

Mw. F. Veldman

- Rayonmanager wijkteams Zuid-Buiten bij de gemeente Rotterdam

Mw. E. van Vegchel, directeur

- Lid Erasmuscomité
- Adviseur Erfgoed, Amsterdams Fonds voor de Kunst
- Lid Raad van Toezicht, Stichting Wijkcollectie Rotterdam
- Bestuurslid Club 25 / Rotterdam Promotie Prijs

Vertrouwenspersoon binnen de stichting is bestuurslid mw. F. Veldman.

7.2 Directeur

De uitvoering van de statutaire doelstellingen en de dagelijkse leiding van de stichting is in handen van de door het bestuur aangestelde directeur. De directeur laat zich voor de invulling van de artistieke zaken op zijn beurt bijstaan door een orgelcommissie en werkt samen met culturele partners, waarmee artistieke vrijheid en integriteit zo goed als mogelijk wordt gegarandeerd. Voor wat betreft het onderhoud van het monument wordt samengewerkt met een gespecialiseerd architectenbureau in de monumentenzorg. De directeur legt verantwoording af aan het bestuur.

7.3 Jaarrekening en -verslag

De jaarrekening 2023, met daarin opgenomen het bestuursverslag, is opgesteld en gecontroleerd door ABS Accountants te Spijkenisse en is de bestuursvergadering van 19 maart 2024 vastgesteld. ABS accountants is sinds 2019 aangesteld met een termijn van maximaal 4 jaar, in 2022 is de termijn verlengd. Na deze termijn zal voor een nieuwe accountant worden gekozen.

7.4 Bezoldiging

Bestuursleden ontvangen geen vergoeding voor hun werkzaamheden. Kosten gemaakt voor de uitvoering van taken kunnen worden gedeclareerd. Het personeel - inclusief de directeur - van de stichting ontvangen een bezoldiging voor hun werkzaamheden conform de cao PKN (Protestants Kerken Nederland). Die cao wordt ook gevolgd met betrekking tot alle andere arbeidsvoorwaarden. Het maximale salaris (schaal 16/10) bedroeg volgens deze cao anno 2023 € 107.238 bruto op jaarbasis excl. vakantiegeld (8%) en eindejaarsuitkering (8,4%). 10 personeelsleden zijn in vaste dienst voor onbepaalde tijd, 1 personeelslid voor bepaalde tijd met uitzicht op een vast contract bij goed functioneren. De WNT is niet van toepassing op de stichting.

7.5 Tegenstrijdige belangen

Er zijn in het jaar 2023 geen besluiten genomen in het bestuur waarbij sprake is van tegenstrijdige belangen tussen de stichting en een van haar bestuurders en/of directeur.

7.6 Risicobeheersing

De stichting is voor haar bestaan in hoge mate (ca. 75%) afhankelijk van opbrengsten uit commerciële activiteiten. Dit betreft met name opbrengsten uit de verhuur van de locatie voor evenementen (zowel zakelijke als culturele) en bijbehorende horeca-activiteiten. De organisatie is daarmee gevoelig voor conjuncturele verschuivingen in de economie. Ook is waarneembaar dat het resultaat jaarlijks wisselt; goede en minder goede jaren wisselen elkaar af, maar gemiddeld blijft het resultaat positief.

Investerings- en verfraaiingen aan het gebouw, alsmede kosten gepaard gaande met uitbreiding van functies, kunnen in de regel niet uit de reguliere exploitatie worden gedekt. Om die doelen te realiseren is altijd projectmatige fondsenwerving noodzakelijk, zoals voor de uitvoering van de restauratie van het hoofdorgel en het ontwikkelen van educatieve activiteiten.

De exploitatiekosten van het gebouw blijven altijd hoog (onderhoud monument en energiekosten). Het personeelsbestand is beperkt tot een zo klein mogelijk kernteam en veel menskracht wordt op projectbasis naar behoefte ingehuurd. Er worden maatregelen getroffen om enerzijds het rendement uit verhuur te verhogen en anderzijds de verhuur door salesactiviteiten te laten stijgen. Een risico hierbij is het omgevingsgeluid. De Laurenskerk is moeilijk te volledig te isoleren en kan bij evenementen met versterkte muziek moeilijk aan de norm voor omgevingsgeluid voldoen.

Om de continuïteit van de stichting zo goed mogelijk veilig te stellen zijn er diverse verzekeringen afgesloten die calamiteiten financieel (deels) afdekken. Zo lopen een ziektekostendeckering (vervanging van personeel tijdens ziekte), een exploitatieverzekering (indien het gebouw tijdelijk niet gebruikt kan worden na een calamiteit), brand- en inboedelverzekering, aansprakelijkheidsverzekering e.a. Ten behoeve van het bestuur is een bestuursaansprakelijkheidsverzekering afgesloten.

7.7 **Interne controle, gedrags- en integriteitscode**

In het bestuursreglement zijn de (gedrags)regels rondom samenstelling van het bestuur, bevoegdheden/verantwoordelijkheden/taken, vergaderingen/werkwijze/besluitvorming en transparantie/verantwoording vastgelegd. Dit reglement is in 2023 gevolgd.

7.8 **Code Culturele Diversiteit**

De stichting onderschrijft dat Rotterdam een veelkleurige stad is en onderstreept het belang van de afspiegeling daarvan in de programmering, personeelsbestand en bestuur. Dit streven is opgenomen in onze meerjarenvisie.

De Grote of Sint Laurenskerk Rotterdam, gebouwd tussen 1449-1525, is vanuit haar geschiedenis een 'witte' organisatie. Hoewel we de Laurenskerk zien als een gebouw van en voor Rotterdammers, blijkt de uitstraling van kerk daarbij voor sommige groepen een drempel. We werken niettemin gestaag aan grotere toegankelijkheid, onder meer door cultuureducatie, een breder en meerstemmig programma en de multiculturele thema's van de semipermanente tentoonstelling. Ook is in de Meerjarenvisie vastgelegd dat we een veelkleurige Programmaraad instellen en bestuur en medewerkers bij vacatures verversen met mensen met diverse achtergrond. Zie verder beleidsthema's inclusiviteit, innovatie en interconnectiviteit.

7.9 **Fair Practice Code**

• *Personeel*

De stichting volgt de CAO van de PKN (Protestante Kerk Nederland), die de CAO voor ambtenaren volgt. De arbeidsvoorwaarden van de werknemers van de stichting zijn conform vastgelegd, evenals functieomschrijvingen. Overuren worden uitbetaald via de Fair Pay Subsidie van de gemeente Rotterdam.

• *Vrijwilligers*

De stichting heeft vrijwilligers in dienst die noodzakelijk zijn voor de bedrijfsvoering. Het gaat onder meer om kassamedewerkers, gastvrouwen/-heren, torengidsen en klusjesmensen. Zij ontvangen voor hun werkzaamheden een vrijwilligersvergoeding van € 5,- per uur, conform de wettelijke bepalingen. Tevens geldt een maximum bedrag van € 190,- per maand/ € 1.900,- per jaar.

• *Bestuurders*

Bestuurders van de stichting Grote of Sint-Laurenskerk ontvangen voor hun werkzaamheden geen vergoeding of vacatiegelden. Kosten gemaakt voor de uitvoering van hun werkzaamheden zoals reis-, parkeer-, kopieerkosten e.d. kunnen gedeclareerd worden.

• *Artiesten/ensembles*

- Gecontracteerde organisten. Uit eigen onderzoek blijkt dat de Laurenskerk tot de best betalende orgelpodia van Nederland behoort. Met inzet van de fair pay subsidie hebben wij de honoraria kunnen verhogen.
- Organisatie Oude Muziek Utrecht. Deze organisatie laat weten de code te onderschrijven en daarnaar te handelen.
- Laurens Vocaal is het eens met hetgeen in de code wordt aangegeven. Zij betalen hun musici via de Fair Practice Code. Wij betalen Laurens Vocaal met de fair pay subsidie meer honorarium dan voorheen gebruikelijk was.
- Domestica Rotterdam. Deze stichting geeft aan dat zij nog niet kan voldoen aan de Fair Practice Code voor wat betreft de betaling aan de ensembleleden. Hoewel deze elders een (volledige) baan in het muziekleven hebben en daarmee in hun levensonderhoud voorzien, is het de intentie van Domestica de honorering conform de code te gaan doorvoeren. Wij betalen Domestica Rotterdam met de fair pay subsidie meer dan het honorarium van voor de subsidie om bij te dragen aan een eerlijke betaling van de muzikanten.

7.10 **Veilige werkomgeving**

De Stichting Laurenskerk heeft een vertrouwenspersoon in de persoon van bestuurslid Frederique Veldman. Alle medewerkers zijn hiervan op de hoogte gesteld. De Laurenskerk heeft een open en informele cultuur waar regelmatig werkoverleg plaatsvindt en mensen elkaar kunnen aanspreken.

In 2022 is er een Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E) uitgevoerd door een externe partij, waarbij ook een gedragscode opgesteld waarin de richtlijnen voor omgangsvormen zijn vastgesteld om grensoverschrijdend gedrag tegen te gaan. Deze gedragscode is gedeeld met alle medewerkers en er wordt jaarlijks tijdens het werkoverleg besproken.